

Література:

1. Алесинская Т.В. Основы логистики. Функциональные области логистического управления / Т.В. Алесинская // Ч.3. – Таганрог.: Изд-во ТТИ ЮФУ, 2010. – 116 с.
 2. Савощенко А.С. Инфраструктура товарного ринку / А.С. Савощенко. – К.: КНЕУ, 2004. – 116 с.
 3. Рульєв В.А. Роль сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів на ринку аграрної продукції / В.А. Рульєв, М.І. Лобанов, С.М. Григор'єв // Економіка АПК, 2009. – С. 7-14.
 4. Сільськогосподарські обслуговуючі кооперативи. Практичний посібник / Р. Блок, В.В. Гончаренко, В.В. Зіновчук. – К.: Урожай, 2001.- 285 с.
- Рецензент: д.е.н., доцент Писаренко В.В.*

УДК 631.15

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ

*Світлична А.В., к.е.н., Михайлова О.С., к.е.н., Назарук Л.М., асистент
Полтавська державна аграрна академія*

На основі теоретичного узагальнення попередніх напрацювань вітчизняних та зарубіжних вчених визначено сутність основних понять організаційного розвитку підприємств.

On the basis of theoretical streamlining of the previous operating time of domestic and foreign scientists value of the basic concepts of organizational development of the enterprises is specified.

Постановка проблеми. Ринкові перетворення поставили сільськогосподарських товаровиробників перед необхідністю самостійно забезпечувати конкурентоспроможність та здатність своєчасно адаптуватись до динамічного ринкового середовища. Однією з основних проблем розбудови ринкових відносин аграрного сектора економіки України є формування ефективного механізму управління розвитком сільськогосподарських підприємств.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Мескон М. вважає, щоб виробити в організації повноцінну готовність до сприйняття змін «керівництво має передбачити здатність до такого сприйняття в самій побудові організації і в своїх управлінських діях. Усвідомлення цього призвело до створення 60-х роках ХХ ст. концепції організаційного розвитку [1, с. 538]». В результаті її швидкої еволюції менеджери змогли отримати методи і процедури для систематичного діагностування, планування, реалізації і підтримки змін з метою підвищення ефективності організації.

Василенко В.О. [2, с. 28] та Фатхутдінов Р.А. [3, с. 135] вирізняють дві форми розвитку:

- еволюційну, пов'язану з поступовими кількісними й якісними змінами;
- революційну, яка характеризується стрибкоподібним неусвідомленим переходом від одного стану матерії до іншого.

Як правило, коли говорять про розвиток, мають на увазі прогресивний розвиток, за якого якісні зміни системи, організації позитивні. Цей стан

об'єктивно може бути більш досконалим чи здаватися таким за критерієм новизни. Розвиток асоціюється з прогресом, тому що такою є універсальна тенденція еволюції природи і суспільства. І саме в цьому розумінні можна говорити про розвиток як перехід від простого до складного, від нижчого до вищого. Проте не все так добре, коли мова йде не про еволюцію в біологічному розумінні, а про індивідуальний розвиток, про онтогенез організації як системи, особливо соціальної організації.

Узагальнюючи проведені нами раніше дослідження [4], ми можемо констатувати, що єдиного і загальноприйнятого підходу до тлумачення поняття «організаційний розвиток» на сьогодні не склалося. Суперечливим залишається і використання понять «сталий» та «стійкий» розвиток.

Постановка завдання. Мета статті полягає у спробі теоретичного узагальнення та чіткого розмежування у визначенні основних понять.

Виклад основного матеріалу дослідження. Проведені нами дослідження дозволяють стверджувати, що організаційний розвиток – це:

– плановий довгостроковий процес направлений на визначення цілей, організацію діяльності, мотивацію і контроль (за потреби проведення коригувань);

– процес, що ґрунтується на системному підході та пов'язує потенціал організації з її технологією, структурою та менеджментом;

– процес, який зорієнтований на вирішення проблем організації за допомогою використання різних теорій та наукових досліджень (включаючи біхевіоризм);

– процес, в ході якого здійснюють організаційне проектування, за потреби з залученням консультантів;

– процес навчання, який передбачає перепідготовку персоналу і є одним із засобів формування організаційної культури.

Бір М. [5], до основних цілей організаційного розвитку відносить: досягнення відповідності між організаційними структурами, процесами, стратегією, персоналом і культурою; розвиток і створення нових організаційних рішень; розвиток здатності організації до самооновлення і самовідродження.

На наш погляд, розвиток організації обумовлений наступними факторами:

– змінами зовнішнього середовища;

– змінами у внутрішній структурі організації, які зумовлені змінами вимог ринку, зовнішнього середовища, параметрів «входу» організації, переходом до нової організаційної структури, нової технології, зміною мотивації працівників і т.д.

Розвиток сільськогосподарського підприємства виражається мірою впорядкованості його структурних елементів та виключенням стихійності. Сільськогосподарське підприємство, як і будь-яка соціотехнічна системи, має постійно оновлюватись і перебудовуватись, не втрачаючи при цьому стійкості. З огляду на це, заслуговує на увагу розгляд концепції стійкості економічних систем.

Василенко В.О. зазначає, що «стійкість слід розглядати як здатність системи зберігати свій працездатний стан після досягнення запланованих результатів при різних збурювальних впливах. Стійкість має забезпечуватись у будь-яких умовах і ситуаціях, які виникають в системі і в навколишньому середовищі [2, с. 412]».

Стійкість систем різного типу визначається різними методами. Точна і строга теорія стійкості, описана звичайними диференціальними рівняннями, створена А.М. Ляпуновим. Сукупність значень параметрів, при яких система стійка, називається межею стійкості. Близькість системи до границі меж стійкості оцінюється запасами стійкості за фазою і амплітудою, що визначають за амплітудно-фазовими характеристиками розімкнутої системи автоматизованого управління [6, с. 114].

Враховуючи ситуацію, яка склалась в аграрній сфері економіки держави ми вважаємо за доцільне погодитись з думкою Д.В. Шияна [7] та О.В. Шубровської [8], які вважають, що «агропромисловий комплекс держави повинен здійснити рішучий перехід на модель сталого розвитку, що потребує розробки відповідної концепції [7, с. 35]».

Підходи до визначення сутності сталого розвитку розглянуто в табл. 1.

Таблиця 1

Тлумачення поняття «сталий розвиток»

Тлумачення концепції	Автор, джерело
Сталість агропродовольчої системи визначається як здатності до забезпечення власного зростання в умовах дотримання оптимальних пропорцій свого внутрішнього розвитку і збалансованості з розвитком інших, взаємодіючих з нею підрозділів вітчизняного АПК, зокрема його першої сфери, а також як національної і світової економічних систем, так і систем неекономічного характеру, а саме екологічної, демографічної і соціальної	О.В. Шубровська [8, с. 112]
Сталий розвиток сільськогосподарського виробництва – процес оптимізації рівня економіки сільськогосподарських підприємств, збереження та відновлення якісних параметрів навколишнього середовища та покращення статусу сільського населення за умов зміцнення продовольчої безпеки країни	І.А. Воловик [9, с. 116]
Сталість розвитку – здатність сільськогосподарських товаровиробників протистояти негативному впливу природно-кліматичних, соціально-економічних та інших факторів, уміння пристосовуватися до них, використовуючи їх вплив з найвищим ефектом, одержуючи прибуток і задовольняючи науково-обґрунтовані норми споживання сільськогосподарської продукції	Д.К. Черкашин [10, с. 259]

Джерело: власна розробка

Отже, провівши аналіз табл. 1, ми можемо констатувати, що сталий розвиток сільськогосподарських підприємств – це, передусім, керований розвиток. Його забезпечують здатність власного зростання та протистояння негативним впливам зовнішнього середовища.

На думку Д.К. Черкашина сталість розвитку сільськогосподарського виробництва залежить від «організаційно-правової бази та стадії життєздатності сільськогосподарських підприємств; фінансового стану; кадрового потенціалу керівників та їх здатності до адаптації та нововведень; зацікавленості працівників у результатах праці; стан ринкових реформ і стабілізації економіки; вміння знайти власну нішу на ринку, що формується; вміння підвищити якісні параметри продукції [10, с. 260]». На сталість безпосередньо впливають економічні, природно-кліматичні, екологічні, соціально-демографічні, фінансово-інвестиційні, організаційно-реформістські фактори та фактори правового забезпечення.

Сталий розвиток виробництва, на думку Д.В. Шияна, «формує дві складові: зміна обсягів виробництва і зміни, які відбуваються під його впливом у природному й соціальному середовищах при оцінці їх під кутом зору сприятливості для подальшого функціонування суспільства [7, с. 41]».

Висновки. Отже, управління розвитком сільськогосподарських підприємств – це системний, плановий, довгостроковий процес, спрямований на реалізацію стратегії розвитку підприємства, ефективне використання ресурсного потенціалу, оптимізацію співвідношення формальної структури й організаційної культури. Оскільки розвиток сільськогосподарських підприємств зумовлюють зміни зовнішнього та внутрішнього середовища, то управління цими процесами має бути спрямоване на перетворення їх в адаптовані до ринку сталі соціоекономічні системи.

Література:

1. Мескон М. Основы менеджмента / М. Мескон, М. Альберт, Ф. Хеддоури ; пер. с англ. – М.: Дело, 1998. – 799 с.
2. Василенко В.А Менеджмент устойчивого развития предприятий : монографія / Василенко В.А – К.: ЦУЛ, 2005. – 648 с.
3. Фатхутдинов Р.А. Управление конкурентоспособностью организации / Фатхутдинов Р.А. – М.: Изд-во Эксмо, 2004. – 544 с.
4. Перебийніс В.І. Організаційний розвиток підприємств: теоретичні та практичні аспекти : [монографія] / В.І. Перебийніс, А.В. Світлична. – Полтава: РВВ ПУСКУ, 2008. – 216 с.
5. Понятия и отличительные особенности организационного развития [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://psymanager.km.ru/view>
6. Василенко В.О. Антикризове управління підприємством : навч. посіб. / Василенко В.О. – К.: ЦУЛ, 2003. – 504 с.
7. Шиян Д.В. Сталий розвиток сільського господарства: виникнення, сутність і зміст / Д.В. Шиян // Економіка АПК. – 2006. – №5. – С. 35-41.
8. Шубровська О.В. Сталий розвиток агропродовольчої системи України : [монографія] / О.В. Шубровська. – К.: ІЕ НАН України, 2002. – 204 с.
9. Воловик І.А. Моніторинг сталого розвитку сільськогосподарських підприємств / І.А. Воловик // Вісник Полтавської державної аграрної академії. – 2003. – №6. – С.115-118.
10. Черкашин Д.К. Еколого-економічні умови зростання сталості / Д.К. Черкашин // Вісник ХНАУ. Серія: Економіка і природокористування. – 2004. – №2. – С. 258-261.

Рецензент: д.е.н., професор Махмудов Х.З.